

Nr 1015

Av herr **Lindblad**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 78, med förslag till lag om vissa sanktioner mot Rhodesia m. m.

Det måste hälsas med tillfredsställelse att Kungl. Maj:t har förelagt riksdagen ett förslag till lag som skulle göra det möjligt för Sverige att fullt ut uppfylla sin folkrättsliga förpliktelse att efterkomma säkerhetsrådets bindande beslut 1966 och 1968 om att verkställa effektiva sanktioner mot Rhodesia. Jag vill dock göra några kompletteringar som dels syftar till att göra sanktionslagens bestämmelser mer verkningsfulla, dels i högre grad än som skett tillvaratager enskilda rättssubjekts rättmätiga anspråk på att inte drabbas oskäligt av en lagstiftning som är avsedd att drabba en annan stat på grund av dess politiska handlande.

I lagförslaget 8 § 2 st. har intagits en bestämmelse som avser att begränsa det svenska straffanspråkets utsträckning i rummet vad avser brott mot den svenska sanktionslagen som begåtts av utlänning utom riket. Förslaget innebär att sådant utländskt brott endast skall vara straffbart enligt svensk lag om brottet begåtts på svenskt fartyg eller luftfartyg. Detta medför en begränsning i förhållande till den reglering som finns i BrB:s kapitel 2, som medger att svensk domstol straffar utlänning även om brottet begåtts på annan plats än som ovan nämnts.

För min del finner jag det inte vara befogat att inskränka straffbarheten på det föreslagna sättet, särskilt som de brott som kan komma att handläggas enligt denna lag är av internationell karaktär och det kan befaras att de kommer att begås av medborgare i vissa länder som inte finner anledning att utsätta den illegala rhodesiaregimen för sanktioner enligt FN:s beslut. Det finns enligt min mening inte anledning att begränsa de svenska domstolarnas möjligheter att beivra brott som begåtts av personer i eller från annat land — där det i likhet med vad som är fallet i Sverige är förbjudet att vidtaga sådana åtgärder som är ägnade att stärka den illegala regimen — vilka kommit att uppehålla sig i Sverige för längre eller kortare tid och under denna tid beträdes med att ha begått brott som här är i fråga. Jag föreslår därför att den begränsning som föreslås i 8 § 2 st. utgår.

Ur tydlighetssynpunkt och även ur rättssäkerhetssynpunkt vill jag förorda att det av lagtexten klart framgår att till straffbara handlingar hör såväl direkta som indirekta åtgärder som är stridande mot sanktionslagen och att brott även kan begås genom underlåtenhet. Visserligen anses så vara fallet med de flesta brott som kan uppkomma genom underlåtenhet, men i fråga om sanktionslagen rör det sig om en lagstiftning som kommer att få stor betydelse för näringslivet och vilken det kommer att bli nöd-

vändigt att taga del av för många kategorier näringsidkare som inte kan förutsättas ha juridiska kunskaper av den arten att de känner till denna fråga som hör till straffrättens allmänna del. I likhet med ett flertal remissinstanser anser jag att den svenska staten måste taga på sig de ekonomiska konsekvenser som ett uppfyllande av säkerhetsrådets beslut medför. Det är enligt min mening inte rimligt att enskilda rättssubjekt skall drabbas av att staten uppfyller sina folkrättsliga förpliktelser, utan dessa kostnader bör bäras solidariskt av hela det svenska folket. Det är å andra sidan rimligt att hävda att detta statens ansvar endast kan avse sådana avtal och förpliktelser som har ingåtts före det att säkerhetsrådet har antagit beslut som medför bundenhet för organisationens medlemmar, eftersom det funnits rikhaltiga möjligheter att taga del av säkerhetsrådets beslut och det av dessa informationer har kunnat utläsas att medlemsstat är skyldig att ställa sig sådant beslut till efterrättelse. Vidare kan som stöd för denna uppfattning anföras att svenska domstolar på grund av hänsyn till s. k. ordre public inte kommer att medverka till att genomdriva åtgärd eller att utdöma skadestånd som skulle verka mot sanktionslagens syften, oavsett om svensk eller utländsk rätt skall ligga till grund för domstolens överväganden. Med denna motivering föreslår jag att det i lagtexten inarbetas bestämmelser om att ersättning skall utgå för ekonomisk skada som har sin grund i att rättshandlingar, som ingåtts före säkerhetsrådets beslut om bindande sanktioner mot Rhodesia, enligt sanktionslagen är ogiltiga och att därvid normer fastställs för vilka skador och i vilken utsträckning sådan ersättning skall utgå. För övrigt vill jag hänvisa till vad som anges på s. 26 i propositionen om att den kanadensiska staten har möjlighet att ersätta ekonomiskt avbräck till följd av sanktioner.

På s. 57 framhåller departementschefen att det inte kan bli fråga om att hindra svensk medborgare som har hemvist i Rhodesia från att återvända till Sverige. Jag instämmer i denna uppfattning, men vill dock göra det tillägget, att därav inte följer att lagstiftaren inte skall söka hindra svensk medborgare från att resa till Rhodesia utan godtagbara skäl. Såsom illojala syften torde man kunna beteckna att svensk medborgare reser till Rhodesia för att starta en ny näringsverksamhet som han inte tidigare bedriver i landet eller att han far dit som turist. Jag förordar att man därför kriminaliserar svensk medborgares resor till Rhodesia då dessa företages i en mot sanktionslagens syfte stridande avsikt. Den närmare avfattningen av lagtexten hemställer jag att utskottet måtte utarbeta.

Departementschefen hävdar på s. 50 att några hänvisningar inte behövs i valutalagen eller luftfartslagen. Jag anser att det är av värde att sådana hänvisningar införs såväl i dessa lagar som i övrig lagstiftning vars tillämpning kräver beaktande av sanktionslagen.

Jag vill slutligen understryka vikten av att i utlandet bosatta svenskar på bästa sätt informeras om innebörden av den svenska sanktionslagen. Sådan information bör även spridas i Sverige och då särskilt inom de kretsar som tar befattning med varor som enligt lagen betraktas som sanktionsgoods. Det är därvid av vikt att information delges dessa grupper innan lagen träder i kraft så att de kan handla på ett sätt som inte kommer i konflikt med den nya lagen.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte för sin del besluta

att den i 8 § 2 st. intagna begränsningen av straffbarheten i rummet utgår,

att i lagtexten inarbeta att såväl underlåtenhet som direkt och indirekt åtgärd kan föranleda påföljd,

att ersättning skall utgå för ekonomisk skada som föranletts av att den svenska sanktionslagen förklarar rättshandling som ingåtts före säkerhetsrådets beslut om sanktioner mot Rhodesia ogiltig,

att genom kriminalisering motverka att svenska medborgare reser till Rhodesia i mot sanktionslagens syfte stridande avsikt,

att hänvisning i erforderlig omfattning införs i annan lagstiftning till denna lag, vars tillämpning kräver att denna lag beaktas,

att information om denna lag sprides till i utlandet bosatta svenskar på lämpligt sätt och att detta skall ske i god tid före det att denna lag träder i kraft.

Stockholm den 22 april 1969

Hans Lindblad (fp)

Nr 1016

Av herr **Werner**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 78, med förslag till lag om vissa sanktioner mot Rhodesia m. m.

(Lika lydande med motion nr 1166 i Andra kammaren)

Stockholm den 22 april 1969

Lars Werner (vpk)